

Krigshistorien i nytt lys

– Sensasjonelle opplysninger, både om den rette og «gale» side under krigen. Det lover forfatteren Kjell Fjørtoft å legge fram i sine neste to bøker. Han sitter nå på Riksarkivet og arbeider. –

N PER KRISTIAN OLSEN

Mens Fjørtofts bok av året, «Min øy i havet» – om hans eget eggvår Hekkingen utenfor Senja i Troms ligger på bokhandlernes disk og konkurrerer om kjøpernes gunst i fjølssalget, er forfatteren selv midt oppe i arbeidet med kildematerialet som vil avføde hans neste bok – eller rettere sagt bøker. Materialet er så omfattende at det ikke holder i én. I 1989 og 1990 vil bøkene være med på samme konkurranse som «Min øy i havet» i år.

Frontkjemperne

Fjørtoft vender med de to bøkene på nytt tilbake til krigen. Hans utgangspunkt denne gangen er frontkjemperne. Da Fjørtoft i sommer tilfeldigvis slo på fjernsynet fikk han se et intervju med tidligere frontkjemper og Obersturmführer Olaf T. Lindvig som ble landskjent ved at forsvarssjefen personlig – ved en feiltakelse – dekorerte ham for sin krigsinnsats.

Fjørtoft kastet seg på telefonen til Lindvig. Han var ikke den eneste, men det var Fjørtoft som ble plukket ut blant de mange forfatterne som meldte seg.

Vokser stadig

Hittil har han intervjuet 17 frontkjemper. 10-12 står fremdeles på listen. Han har gått gjennom flere arkiver og sitter nå og arbeider på Riksarkivet. Den opprinnelige boken om frontkjemperne har utviklet seg til et prosjekt hvor han tar den oppleste og vedtatte krigshistorien under ett og fyller inn det nye han har funnet. – Dermed vil deler av det helhetsbildet vi har dannet oss av krigshistorien her hjemme bli noe anderledes enn hittil, mener Fjørtoft.

Revurdere?

Betyr det at de nye, og som du sier sensasjonelle opplysningene vil føre til at deler av krigshistorien må revurderes?

– Det foreligger ikke til nå noen komplett historie fra A til Å. Det jeg gjør er å sette de opplysningene jeg har funnet fram til inn i riktig rekkefølge. Jeg tror det vil føre til både at den rette og den «gale» siden vil bli forbannet på meg.

Jeg er himmelfallen over det materialet jeg har funnet, og undrer meg hvorfor det ikke har vært brukt tidligere, sier Fjørtoft.

Visste lite

Fjørtoft vil ikke ut med opplysninger om hva han har funnet. – Jeg er bare svært forundret over hvor lite enkelte i nærheten av NS-toppen visste om hva som foregikk på regjeringshold – innen Quislingregjeringen, er bortimot det eneste han kommer med om saken.

Til nytte

Siden Fjørtofts første bok om krigen i Nord-Norge, «Dramaet på Arnøy» har han fra Landsvikarkivet og andre steder samlet opp biter av informasjon og kildekrift som nå kommer han til nytte, sier han.

Etter Arnøyboka fulgte «Lille-Moskva» om partisanene i Øst-Finnmark og «Vi fikk vår frihet» og «Spionfamilien». Særlig «Vi fikk vår frihet» fikk faghistorikerne til å reagere. Fjørtoft pirket i London-regjeringens oppfordring til folk i Finnmark om å la seg unndra evakuering ved å gjemme seg bort. Det ble rabalder – og det kan det bli på nytt når de to varslede bøkene foreligger på markedet.

NATIONEN

Torsdag 17. desember 1987

Åpent sinn

– Jeg tror det er viktig å skrive historien uten fastlåste meninger på forhånd. Slik var det med «Spionfamilien». Jeg stilte ikke med fastlagte meninger på forhånd, men lot meg overraske underveis. Man må la være å tenke på det som tidligere er skrevet om emnet ellers havner man for lett i gamle konvensjoner og det

blir feil. Med «Spionfamilien» bidro materialet jeg hadde fra overvåkningspolitiet og etterretningstjenesten til at Selmer Nilssen-saken ble snudd på hodet. Det samme med «Lille Moskva». Fra arkivene i USA fikk jeg tilgang på blant annet avhør tyskerne gjorde av fem partisaner som ble henrettet i Nord-Norge, tre nordmenn og to russere. Deres forklaringer kastet lys over hele partisan-tjenesten i Sovjet.

Historikerne

– Men hvorfor kan du ikke overlate til faghistorikerne – de som er utdannet i faget til å ta seg av historieskrivningen?

– Jeg har funnet ut at historikerne ikke behøver å være de beste for å skrive historien. De kan nok skrive hovedfagsoppgaver og avhandlinger – men jeg tror at andre med en annen bakgrunn kan hente fram ting historikerne ikke har hentet fram.

– Da jeg sluttet i Dagbladet i 1968 hadde jeg 22 år bak meg i norsk presse. Man lærer seg her en helt annen form for pågåenhet enn å stikke nesetippen i gamle dokumenter. Ved å bruke journalistens «aggressivitet» og pågåenhet vil jeg til eksempel intervjuer folk på en helt annen måte.

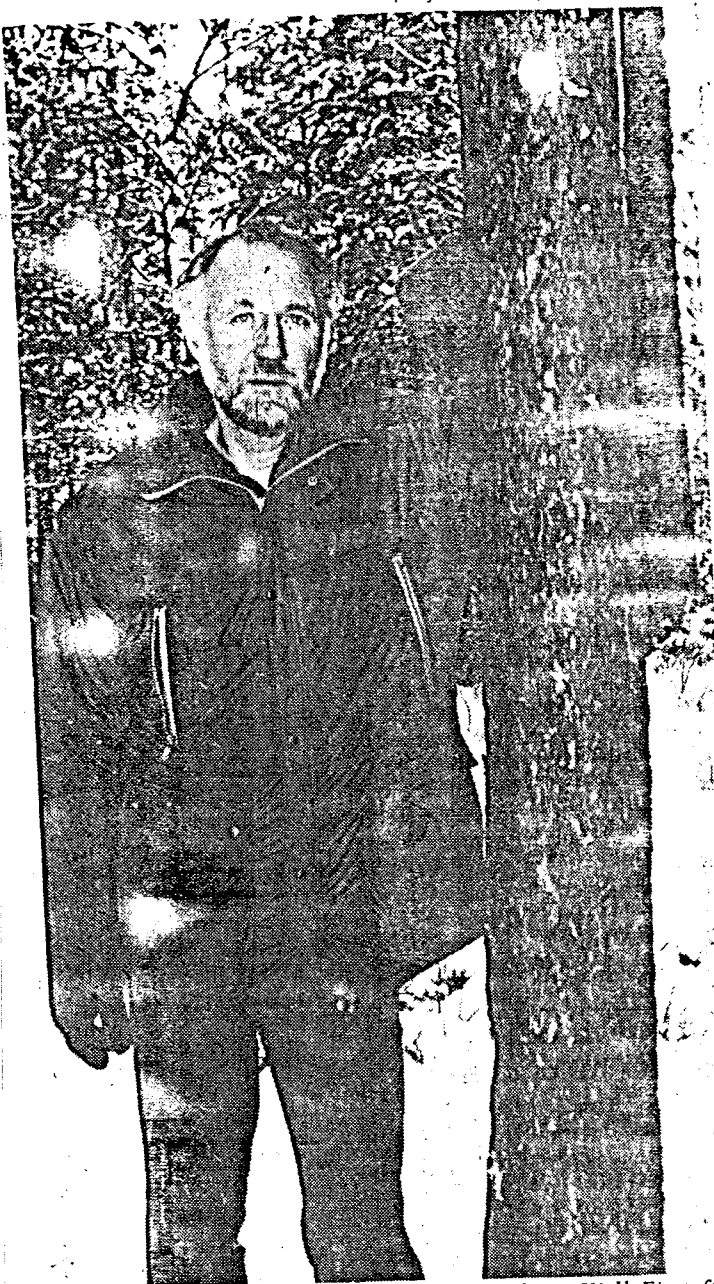
Ikke alene

– Mener du å si at historien er for viktig til å overlate til historikerne?

– Alene, ja. Det har historien selv lært oss gang på gang. De er lært opp i bestemte «skoler». Først nå 40 år etter krigen er historikerne blitt mer friske. Det forteller at de har vært bundet opp av konvensjoner. Men jeg angriper ikke historikerne som sådan – men deres grenseløse tro på at det er de alene som vet hva som skjedde, sier Fjørtoft og understreker at historikerne bare må finne seg i at andre også vil ha en stemme med i laget.

Overrasket

Kjell Fjørtoft er på en måte forbløffet over at han på nytt griper fatt i krigen. – Jeg sa til Gylvendal at jeg ville ha en pause etter «Spionfamilien». Jeg orket ikke mere krig. Så i desember får jeg beskjed fra forlaget: Du må skrive en bok om Hekkingen. Vi har satt den opp på budsjettet allerede. Jeg hadde akkurat levert manuset da jeg så Lindvig på fjernsynet – og så er jeg plutselig på nytt inne i krigen.

SENSASJONELLE OPPLYSNINGER: Det lover Kjell Fjortoft å komme med i sine neste bøker om frontkjemperne og krigen. Her er han fotografert i skogen ved Riksarkivet like ved det idylliske Sognsvann i Oslo hvor han av og til tar seg en tur for å få litt friskluft innimellom papirarbeidet på Riksarkivet. (Foto: Per Kristian Olsen).